



GUIDEBOOK

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กับการขับเคลื่อน

การจัดการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ



เด็กปฐมวัย
ประถมศึกษา



อาชีวศึกษา

เด็กนอกระบบการศึกษา
มัธยมศึกษา



เด็กพิการ
เด็กพิเศษ





GUIDEBOOK

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กับการขับเคลื่อน

การจัดการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ



เด็กปฐมวัย
ประถมศึกษา



อาชีพะศึกษา

เด็กนอกระบบการศึกษา
มัธยมศึกษา



เด็กพิการ
เด็กพิเศษ



Guidebook

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

สถาบันพระปกเกล้า

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data.

สถาบันพระปกเกล้า.

Guidebook องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ.–กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2562.

154 หน้า.

1. การศึกษา. 2. การปกครองท้องถิ่น. I. ชื่อเรื่อง.

370

ISBN = 978-616-476-074-5

วปท.62-57-1000.50

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2562 จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถัย ก๊กผล
นางอนิษฐา สุวัตนะ นายพงศ์ปริตตา ลิ้มวัฒนะกุล

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 02-1419563-77 โทรสาร 02-1438175

เว็บไซต์ www.kpi.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

88/5 หมู่บ้านวัดนานิเวศน์ ซอย 5 สุทธิสาร แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม 10310
โทรศัพท์ 0-2276-6713 โทรสาร 0-2277-8137

คำนำ

สถาบันพระปกเกล้า

Guidebook องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำนี้ นับเป็นความมุ่งมั่นตั้งใจของวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันฯ จึงได้ร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในประเด็นที่แตกต่างกัน 6 แห่ง ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เทศบาลนครเชียงราย และเทศบาลนครภูเก็ต แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อจัดทำคู่มือความรู้สำหรับการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาและต่อยอดการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

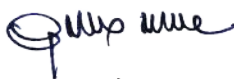
ส่วนที่ 1 สะท้อนมุมมองนักคิดต่อการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ส่วนแรกนี้จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจต่อสถานการณ์โลกจนถึงสถานการณ์ของประเทศไทยในด้าน

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเป็น “คานงัด” ของการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ส่วนที่ 2 บริบท นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ส่วนนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ภารกิจด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 6 กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ ส่วนนี้เป็นการถอดบทเรียนกรณีศึกษาจำนวน 6 แห่ง ที่ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีผลงานเป็นรูปธรรม และแก้ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในประเด็นที่แตกต่างกัน

สถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า Guidebook องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเท่าเทียมในพื้นที่ได้สำเร็จอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง



(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

	หน้า
คำนำสถาบันพระปกเกล้า	III
ส่วนที่ 1 สะท้อนมุมมองนักคิดต่อการจัดการศึกษาเพื่อลด ความเหลื่อมล้ำ	1
บทที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำจาก สถานการณ์โลกสู่สถานการณ์ไทย	3
1.1 บทบาทของประเทศไทยการจัดการศึกษาเพื่อลด ความเหลื่อมล้ำในเวทีโลก: จากปฏิญญาจอมเทียน 1990 และ ปฏิญญาอาเซียน 2016 สู่เป้าหมาย SDG4 เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อย่างยั่งยืนภายในปี 2030	4
1.2 ความก้าวหน้าและอุปสรรคใน 30 ปีของ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในระดับนานาชาติ	6
1.3 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษาไทย ในปัจจุบัน: การวิเคราะห์ของคณะกรรมการอิสระ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา	8
1.4 “ปวงชนเพื่อการศึกษา” (All for Education): หลักการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือกุญแจสู่ความสำเร็จ ที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย SDG4	11
บทที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “คานงัด” ของการจัด การศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในทศวรรษที่ 21	14
2.1 ข้อสังเกตต่อระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน	14
2.2 เป้าหมายของการจัดการศึกษาท้องถิ่นไทย ในศตวรรษที่ 21	17

สารบัญ

	หน้า
2.3 การปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น	20
2.4 โรงเรียน : จุดแตกหัก (คานงัด) ทางการศึกษา และคุณภาพการศึกษา	22
2.5 บทสรุป	25
ส่วนที่ 2 บริบท นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	27
บทที่ 3 บริบท นโยบาย และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	29
3.1 นโยบายและกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจ และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	29
3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภารกิจ การจัดการศึกษา	39
3.3 ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	43
3.4 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	46
ส่วนที่ 3 6 กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัด การศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่	51
บทที่ 4 6 กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ กรณีศึกษาที่ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอาการ บกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disability – LD)	59

สารบัญ

	หน้า
กรณีศึกษาที่ 2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ กับการสร้างเครือข่ายเพื่อค้นหาเด็กและเยาวชน ตกหล่น/กลุ่มเสี่ยง	72
กรณีศึกษาที่ 3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ กับการจัดการศึกษาเพื่อสัมมาชีพ	84
กรณีศึกษาที่ 4 เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด กับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	100
กรณีศึกษาที่ 5 เทศบาลนครเชียงราย กับการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ	118
กรณีศึกษาที่ 6 เทศบาลนครภูเก็ต กับการวางแผนพัฒนาการศึกษาบนพื้นฐานของข้อมูล	130
บรรณานุกรม	142

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แนวโน้มการลดลงของจำนวนเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาของโลก (2000-2016)	7
ภาพที่ 2 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทย	9
ภาพที่ 3 ความได้เปรียบของการปฏิรูปการศึกษาเชิงพื้นที่	13
ภาพที่ 4 3E เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	21
ภาพที่ 5 คุณลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ	23
ภาพที่ 6 เข้าใจเด็ก LD	62
ภาพที่ 7 สรุปผลการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	69
ภาพที่ 8 ร้อยละของจำนวนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจังหวัดสุรินทร์จำแนกตามสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาจัดเก็บโดยกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน	75
ภาพที่ 9 ต้นทางความคิด : ทำไมโรงเรียนถึงจัดการเรียนรู้สัมมาชีพ	86
ภาพที่ 10 โครงสร้าง เนื้อหา และเวลาเรียนในการศึกษาเพื่อสัมมาชีพ	93
ภาพที่ 11 กระบวนการดำเนินงานภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	110
ภาพที่ 12 กระบวนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรณีเป็นเครือข่ายต้นแบบ	111
ภาพที่ 13 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	114
ภาพที่ 14 ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	116

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 15 ลักษณะของระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ Q-info	135
ภาพที่ 16-17 School Report	136
ภาพที่ 18-19 Area – base Report	139

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	6 กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่	57
ตารางที่ 2	กิจกรรมโครงการตามยุทธศาสตร์เสริมสร้างทัศนคติและ สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสัมมาชีพ	87
ตารางที่ 3	รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เครือข่าย 10 แห่ง	105